

Silloin tällöin joku vähän kouluja käyneistä tutuistani on ilmaissut olevansa kiinnostunut filosofiasta. Löytyisikö kirjaa, joka ensimmäisenä kannattaisi lukea? Joskus, teräväpäisen ystävän kohdalla, on voinut suositella jotakin lukiota-son filosofian oppikirjaa. Nämä ovat kuitenkin aivan liian vaikeita, jos teoreettinen esitystapa ja abstrakti ilmaisu on ystävälle täysin vieras tai ymmärryskyvystä ei kertakaikkiaan ole niihin. Silloin ei voi millään suositella filosofiantutkijoidemme laatimia kurssikirjoja tai muuta akateemista esitystä. Aikuisen kohdalla eivät Hans-Ludwig Freesen, Matthew Lipmanin tai muiden ”filosofiaa lapsille”-kirjoittajien kirjasetkaan ole käyviä. Onhan kysymys täysi-ikäisistä ihmisistä. Enhän tarjoaisi heille sinänsä ravitsevaa lastenruokaakaan! Toki aikuiselle tulee kirjoittaa kuin aikuiselle. Esimerkkien on noustava heidän jokapäiväisen elämänsä piiristä.

Tahtoisin ojentaa olemisen ja elämisen peruskysymyksistä kiinnostuneelle ystävälleni pienen kirjasen, joka selkein lausein johdattaa lukijansa kaikkein perustavimpien filosofisten kysymysten äärelle. Siten, ettei heti vyörytetä lukijan päälle moninaisia vastauksia, hukuteta häntä nimien, ismien ja vuosilukujen hyökyaaltoon. Vaikka niiden takaa ei paljastettaisikaan mitään oppihistoriasta puhdistettua ”tosifilosofiaa”, niin ankara pelkistäminen olisi tuiki tarpeellista. Perustavanlaatuisen kysymysten muotoilemiseksi tulisi todella nähdä vaivaa. Mieluummin yksi erityisellä huolella asetettu filosofinen ongelma kuin kymmenen pikaisesti referoitua vastausyrittystä sellaiseen.

Entä, mitä on filosofia, kun pitää vastata intellektuaaliselta suorituskyvyltään heikohkolle, mutta filosofisista kysymyksistä perin kiinnostuneelle ystävälle? Millaista filosofista lukemista tarjota kaverille, jolle jo *Aku Anka* on vaativa urakka? Miten keskustella ontologisista tai esteettisistä kysymyksistä silloin kun valmius abstraktioon on peräti olematon? Miten avata moraali- ja yhteiskuntafilosofisia ongelmia älyllisesti kehitysvammaiselle, joka kuitenkin niihin elämässään rajustikin törmää?

Jos ei lähde siitä sinänsä kauniista ajatuksesta, että kuka tahansa voi oppia mitä tahansa, niin on keksittävä hedelmällisempi ratkaisu. Esimerkiksi sarja filosofian alkeiskirjoja, jotka on luokiteltu vaikeusasteensa mukaan. Kaikkein helpoimpien oppaiden pitäisi avautua esimerkiksi älyllisesti kehitysvammaiselle aikuiselle, kun taas vaativamman tason teoksesta voisi aloittaa teräväpäinen mutta teoreettiseen ajatteluun tottumaton filosofialle utelias. Siis samat asiat eritasoisesti esitettyinä. Mikäli rahkeet riittävät, edistystä tapahtuu ja innostus asiaan sen kuin kasvaa, ei mikään estä siirtymästä vaativampiin oppaisiin. Sellaisiinkin, jotka ovat lukioista ja yliopistoista tuttuja tai jopa kuuluvat ammattitutkijoiden lähdearsenaaleihin.

Samaa voisi soveltaa klassikoihin. Olisiko se nyt niin suuri synti, jos vaikka Platonin ja Kantin teoksista toimittaisi lyhyenlantiä selkokieliisiä lukupaketteja? Ei kai moinen härski toimitustyö sentään tuhoaisi filosofian korkeaa kaanonia, veisi gloriaa sen uljaiden jättiläisten päntten päältä? Tokkopa muutama *todellinen* alkeiskirja tai voimallisesti helpotettu klassikko aiheuttaisi kauheaa väärinkäsitystä: filosofia on helppoa ja yksinkertaista?

Kumpi on parempi, ystäväni jättävät vaikean filosofian rauhaan, kun eivät siitä mitään ymmärrä, vai riemumielin tutkivat Platonin kymmensivuista ”Valtiota” tai perehtyvät selkokieliseen alkeiskirjaan?

Mietinkin ankarasti, miten haikailemani filosofinen alkeis- tai klassikkosarja tulisi toteuttaa, jotta se todella olisi lukijalleen mieluista. Kas kun välillä tympii, kun joutuu selittelemään ystävälle oppikirjojemme liikaviisasta ilmaisua. Jos filosofiaa ei siitä voida helpottaa, hautaan haaveeni, mutta jos vaatimatonkin filosofinen harrastus on parempi kuin pitäytyminen *Aku Ankoissa*, jos niissäkään, silloin en voi kuin toivoa toiveideni toteutuvan.

Mikko Lahtinen

Jälkikirjoitus. Sosiaali- ja terveysaloilla yleisessä käytössä oleva ilmaus *älyllinen kehitysvammaisuus* ei vaikuta onnistuneelta. Mitä ”älyllisyys” tarkoittaa? Eikö ”vammaisuus kehityksessä” ole perin ongelmallinen kysymys? Missä ”normaali” muuttuu ”vammaiseksi”? Kuka nämä määrittelee ja miten? Edellisessä käytänkin tuota ilmausta paremman puutteessa – ja vastentahtoisesti. Viittaan sillä niihin tuttavieni, jotka eivät esimerkiksi selviydy kaikkein yksinkertaisimmista loogis-matemaattisista tehtävistä, kykene kuin hyvin vaatimattomaan abstraktiin ajatteluun tai juuri lainkaan pysty erittelemään omia tunnetilojaan tai jokapäiväisen elämänsä ongelmia. Heistä monet eivät ole suoriutuneet tavallisesta kansa- tai peruskoulusta, ovat sairauseläkkeellä, mutta myös mukana hankkeissa, joissa he totuttelevat aiempaa omatoimisempaan elämään. Tämä tarkoittaa muun muassa muuttamista pois vanhempien luota tai osallistumista elämisen perusvalmiuksia kehittävään koulutukseen. Ruoanlaiton ja viranomaisissa asioimisen ohella myös Platonilla ja Kantilla saattaisi olla siinä sijansa.

Lopuksi, että *niin & näin* ottaa mielellään vastaan edellisiä kysymyksiä valaisevia kirjoituksia sekä raportteja mahdollisesti jo olemassa olevasta alkeiskirjallisuudesta tai mainitun kaltaisesta filosofian opetuskäytöstä.